

การจัดการความรู้ คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน

องค์ความรู้ เรื่อง บ่อสวก-บ้านน้ำเกียน-บ้านเกิด: บทเรียนการท่องเที่ยวชุมชน จ.น่าน

ผู้ถ่ายทอด : ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรถการ สัตยพานิชย์
ตำแหน่ง : คณบดีคณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน
วันที่จัดทำรายงาน : 24 กุมภาพันธ์ 2565

ประเภทของประเด็นองค์ความรู้

- 1. องค์ความรู้ด้านวิชาการ (บุคลากรสายวิชาการ)
 - 1.1 ด้านการเรียนการสอน
 - 1.2 ด้านการวิจัย
 - 1.3 ด้านบริการวิชาการแก่สังคม
 - 1.4 ด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
- 2. องค์ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาวิชาการ (บุคลากรสายสนับสนุน)
- 3. องค์ความรู้ในด้านระบบงานสนับสนุน (บุคลากรสายสนับสนุน)

สรุปประเด็นสำคัญ

ในช่วงเดือนสิงหาคม 2561 ผมได้ไปเป็นกรรมการตัดสินการประกวดชุมชนท่องเที่ยวเมืองรองของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) โดย ททท. ได้คัดเลือกชุมชนเกรด A ทั่วประเทศ 10 ชุมชน มาประเมินความพร้อมในด้านการจัดการท่องเที่ยว และในระหว่างการลงพื้นที่ก็มีการถ่ายทำสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน นำมาออกอากาศในรายการชุมชนชวนเที่ยว ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 ควบคู่กันไปด้วย

ทริปที่ผมได้ไปเยี่ยมชมเป็น 3 ชุมชนในจังหวัดน่าน ประกอบด้วย ชุมชนบ่อสวก อยู่ที่ อ.เมืองน่าน ชุมชนบ้านน้ำเกียน อ.ภูเพียง ส่วนอีกชุมชนหนึ่งอยู่ที่อำเภอปัวคือ ชุมชนบ้านเกิด ทั้ง 3 ชุมชนเรียกว่ามีจุดขายเป็นของตัวเอง และสามารถนำมาเป็นกรณีศึกษาในการสร้างแบรนด์การท่องเที่ยวชุมชนและผลิตภัณฑ์ OTOP ได้

ในการสร้างแบรนด์ชุมชนเพื่อให้มีผลกับการท่องเที่ยวและสินค้า OTOP นั้น สิ่งแรกที่ต้องทำคือ การเริ่มต้นค้นหาเสน่ห์ของชุมชน ว่าชุมชนมีอะไรดี ไม่ว่าจะแหล่งท่องเที่ยว รวมไปถึงทุนความรู้ ทุนประวัติศาสตร์ หรือทุนวัฒนธรรมของชุมชน

อย่างเช่น บ้านน้ำเกียน ชุมชนที่มีชื่อเสียงจากการมีทุนความรู้ด้านสมุนไพร จนในวันนี้สามารถแปรรูปในเชิงอุตสาหกรรมเป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพรรูปแบบต่าง ๆ และได้ผ่านการรับรองมาตรฐาน GMP มีสินค้าที่ได้ OTOP 5 ดาวถึง 5 ผลิตภัณฑ์

ส่วน บ่อสวก เป็นแหล่งเตาเผาเครื่องปั้นดินเผาโบราณ เป็นทุนประวัติศาสตร์ที่ชุมชนนำมาต่อยอดเป็นสถานที่ท่องเที่ยว และนำมาทำเป็นกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ปั้นเครื่องปั้นดินเผา ขณะที่บ้านเกิดมีจุดขายเป็นแหล่งผ้าทอที่สืบสานทุนวัฒนธรรมของชาวไทยลื้อ

<https://www.youtube.com/watch?v=OATAgfdnyT4>

ที่มา: รายการชุมชนชวนเที่ยว

เมื่อชุมชนค้นพบเสน่ห์ของตนเองแล้ว ก็ต้องนำเสน่ห์ที่มีมาสร้างเป็นจุดขายที่เป็นเอกลักษณ์ และนำมาพัฒนาให้มีความโดดเด่นจนกลุ่มเป้าหมายจดจำได้ ซึ่งการสร้างจุดขายเพื่อนำมาสร้างแบรนด์ชุมชนก็ไม่มีสูตรสำเร็จตายตัว เพราะบางแห่งความสำเร็จเกิดขึ้นจากการโปรโมทผ่านตัวบุคคล เช่น ประชาชนชุมชนที่มีฝีมือด้านศิลปหัตถกรรม หรือมีความสามารถในด้านต่างๆ

อย่างในกรณีของ บ้านเกิด ชื่อเสียงของชุมชนส่วนหนึ่งเกิดจากฝีมือผ้าทอไหมลือของป้าหลอม (นางศดานันท์ เนตรทิพย์) ซึ่งเป็นประชาชนบ้านที่มีความสามารถในการทอผ้า ป้าหลอมจึงเป็นจุดดึงดูดใจอย่างหนึ่งให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปหาซื้อผ้าทอที่บ้านเกิด และเมื่อได้ไปสัมผัสกับวิถีชีวิตในชุมชน ได้เห็นท้องไร่ท้องนาที่เขียวขจี มีศิลปวัฒนธรรมไหมลือที่โดดเด่น รวมทั้งมีโฮมสเตย์ที่พร้อมรองรับนักท่องเที่ยว ก็ทำให้แบรนด์ชุมชนบ้านเกิดเริ่มมีการพูดถึงกันในฐานะชุมชนท่องเที่ยวแบบ Slow Life ที่แวดล้อมไปด้วยศิลปวัฒนธรรมของชาวไทลื้อ

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ลืมไม่ได้ก็คือ เมื่อเวลาผ่านไปสักระยะ ชุมชนก็ต้องมีการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นตลอดเวลา อย่างเช่น ชุมชนบ้านเชียง อ.หนองหาน จ.อุดรธานี ก็มีการคิดค้นสูตรข้าวผัดที่ใช้พืชสมุนไพรมาเป็นส่วนผสม แม้จะดูเป็นเรื่องเล็กๆ แต่ก็นำให้นักท่องเที่ยวตื่นตาตื่นใจกับความแปลกใหม่ของเมนูอาหารที่เกิดขึ้น และในขณะเดียวกันก็ทำให้พี่น้องเกษตรกรที่ปลูกข้าว ปลูกตะไคร้ในชุมชนสามารถมีตลาดรองรับ

กล่าวได้ว่ายุคนี้สมัยนี้ชุมชนจะขายแค่สินค้า OTOP อย่างเดียวไม่ได้ แต่ต้องใช้การท่องเที่ยวชุมชนมาเป็นตัวจักรในการดึงคนให้ไปใช้ชีวิตในชุมชนนานขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการทำให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสไปพักผ่อนในโฮมสเตย์ และก่อนกลับก็ซื้อสินค้า OTOP กลับไปฝากคนที่บ้านหรือที่ทำงาน ซึ่งแนวคิดนี้เป็นหลักคิดเดียวกับโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ของกรมการพัฒนาชุมชน ที่รัฐบาลต้องการให้เกิดเป็นรูปธรรม และหากทำได้ก็จะทำให้เศรษฐกิจชุมชนมีการขับเคลื่อนได้มากกว่าการขายสินค้า OTOP เพียงอย่างเดียว

ลงชื่อ.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรถการ สัตยพานิชย์)

ผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้

การนำองค์ความรู้มาพัฒนาการปฏิบัติงานจริงของหน่วยงาน

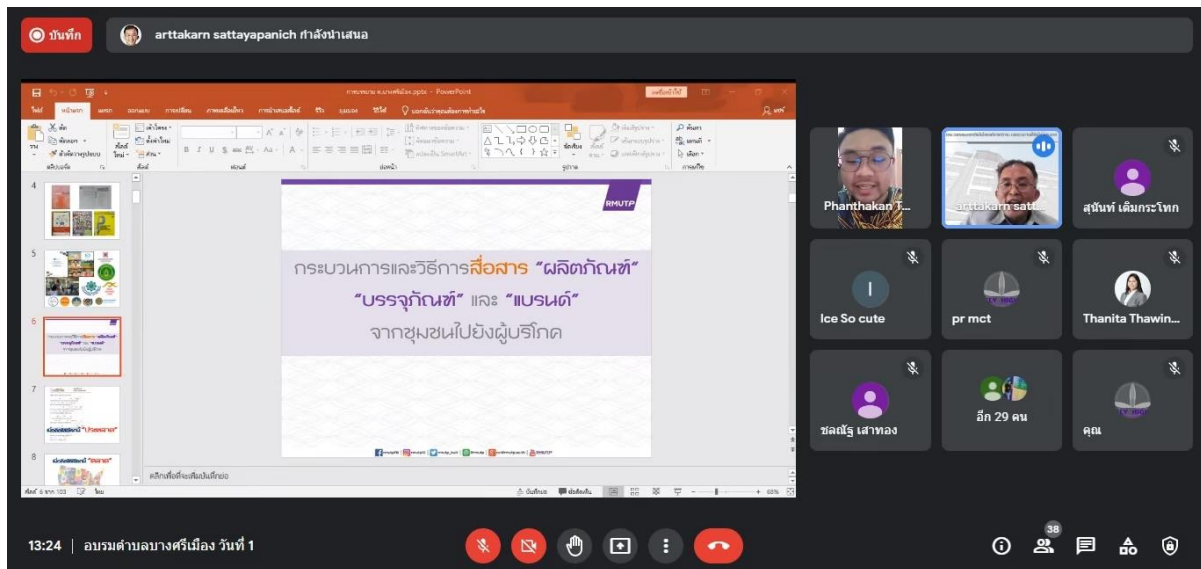
อย่างเห็นผลเป็นรูปธรรม

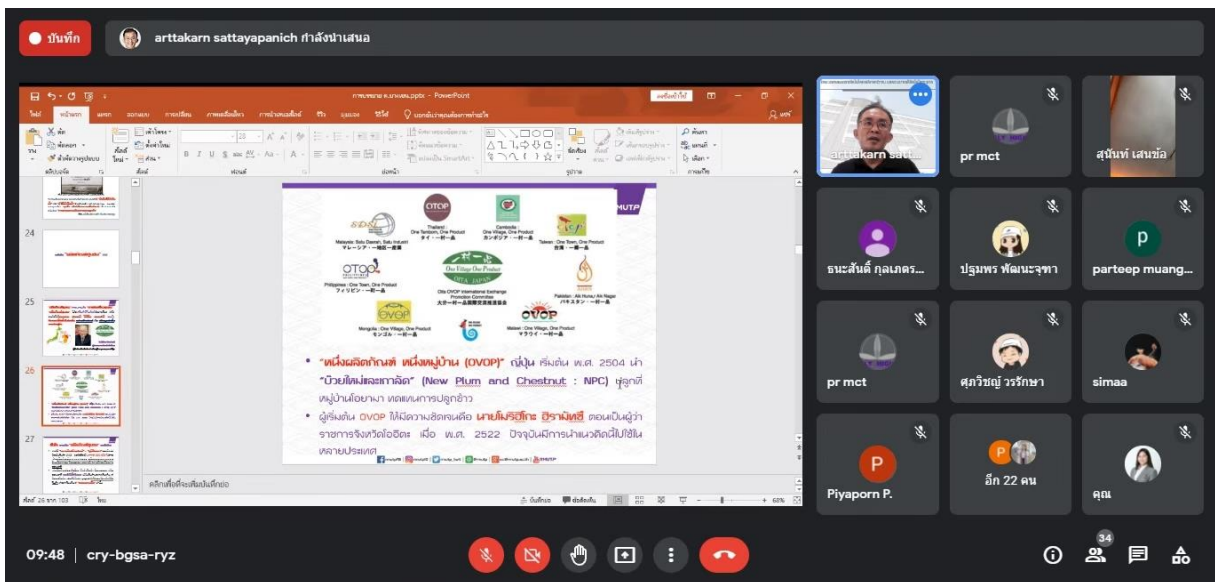
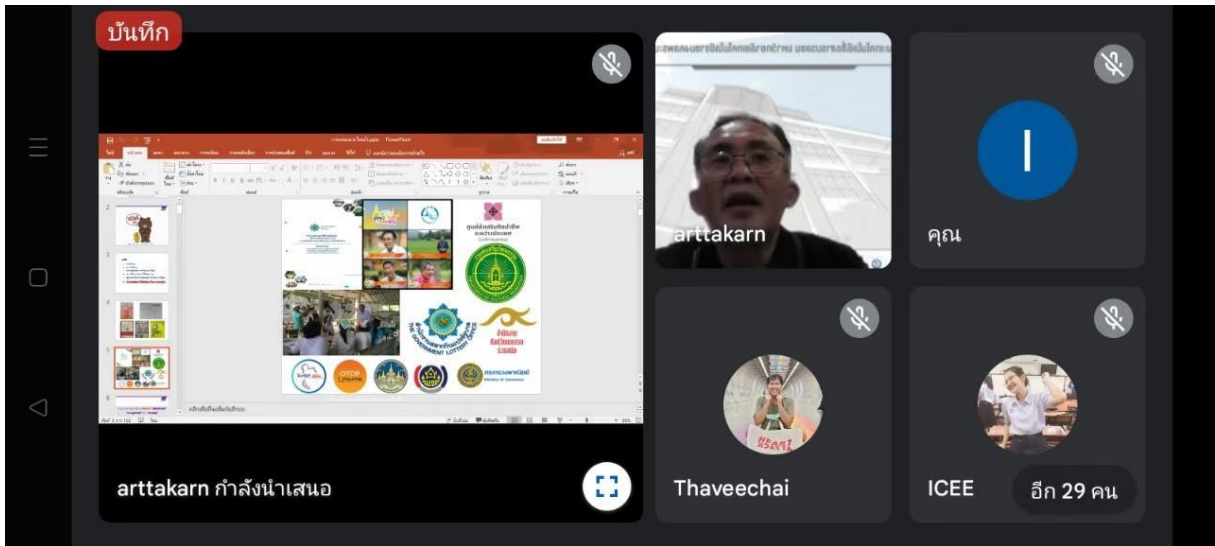
องค์ความรู้นี้พัฒนาในเรื่องใด (ตอบได้มากกว่า 1 เรื่อง)

- พัฒนานักศึกษา พัฒนาบุคลากร พัฒนาหน่วยงาน (ฝ่าย/สาขา/คณะ)
- พัฒนามหาวิทยาลัย อื่นๆ.....

การนำองค์ความรู้ไปใช้ปฏิบัติงานและผลการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม (ควรมีรูปประกอบ หรือ Link กรณีที่ข้อมูลอยู่ในแพลตฟอร์มออนไลน์)

ความรู้ดังกล่าวนี้ได้มีการนำไปถ่ายทอดผ่านการบรรยายในโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการ (1 ตำบล 1 มหาวิทยาลัย) ทั้งหมด 6 ชุมชนที่คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน รับผิดชอบ ประกอบด้วย ต.บางศรีเมือง ต.บางเขน ต.ไทรมา อ.เมือง จ.นนทบุรี และ ต.เสาธงหิน ต.บางใหญ่ ต.บางม่วง อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี เนื่องจากโครงการดังกล่าว คณะฯ ได้มุ่งเน้นการถ่ายทอดความรู้ด้านแนวคิดการผลิตสื่อเพื่อชุมชน และการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism-CBT) โดยในระหว่างการบรรยายได้มีการนำกรณีศึกษาของ 3 ชุมชนในจังหวัดน่าน และชุมชนบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี มาถ่ายทอด เพื่อให้เห็นปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งจะทำให้ชุมชนเป้าหมายสามารถมองเห็นภาพที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนได้มากขึ้น

ลงชื่อ.....
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรถการ สัตยพานิชย์)
 ผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้